

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

Dades obertes per a la presa de decisions i la definició de polítiques públiques

27-09-2021

Les dades, útils per a l'administració

Totes les administracions públiques disposen d'un gran volum de dades que poden tenir un valor econòmic i social. Un dels reptes de les administracions més avançades és l'obertura d'aquestes dades per aconseguir unes institucions públiques més transparents i responsables davant de la ciutadania, però també, fomentant-ne l'ús, la reutilització i la distribució gratuïta, els governs promouen la creació d'empreses i serveis innovadors centrats en la ciutadania.

Però el sector públic no és únicament un gran proveïdor de dades, sinó també un dels més grans usuaris i beneficiaris de l'obertura de les dades de la mateixa administració. Gràcies a les dades obertes, les administracions poden optimitzar els seus recursos, reduir costos, acostar-se a la ciutadania i, en definitiva, donar un millor servei.

L'obertura creixent de dades està possibilitant també l'aplicació d'idees i pràctiques innovadores en l'àmbit de la gestió pública, i això propicia, cada vegada amb més freqüència, que la mateixa administració utilitzi les dades per desenvolupar nous serveis o millorar l'eficiència dels serveis públics ja existents a través de solucions complementàries o alternatives.

En aquest context, és fonamental identificar patrons que ajudin a la presa de decisions. Com més dades hi ha disponibles, més possibilitats tenim de poder fer una anàlisi exhaustiva que ens permeti identificar patrons comuns causa-efecte, cosa que serà molt útil a l'hora de dur a terme una política de presa de decisions basada en evidències.

Gràcies també a l'obertura de dades s'estan obtenint millores significatives en la transparència i el retiment de comptes de les administracions públiques. Aquesta major disponibilitat d'informació també incrementa les possibilitats de participació directa en els sistemes per part de la ciutadania, i per això cada vegada és més freqüent l'ús de plataformes col·laboratives al voltant de temàtiques específiques que serveixen com a eines per habilitar nous canals de comunicació entre ciutadania i governs, i que faciliten així una participació més activa de la ciutadania en les polítiques públiques.

En un moment en què la confiança de la ciutadania en els seus governs es troba en nivells històricament baixos a tot el món, les dades obertes es revelen com una eina innovadora de transparència capaç de revertir aquesta situació.

En definitiva, les dades obertes s'estan utilitzant no només perquè la societat participi activament en els seus governs i influènciï en la manera com s'implementen els serveis públics, sinó que també les estan utilitzant les mateixes administracions per retroalimentar, reflexionar, col·laborar, comprendre i aprendre. Així, doncs, cada vegada hi ha més administracions públiques que es basen en les dades per optimitzar els seus processos i serveis, per impulsar la innovació dins i fora de l'administració i per fomentar la transparència i una participació més activa dels ciutadans en les polítiques públiques.

Dades fiables i precises

Però per basar la presa de decisions en dades, és imprescindible que se'n pugui garantir en tot moment la precisió i la fiabilitat. És important desenvolupar estàndards d'intercanvi de dades, mètodes de recopilació de dades i metodologies comunes de tractament per garantir-ne la fiabilitat, ja que la confiança en la qualitat de les dades depèn, en part, de la credibilitat de la seva font.

Hi ha diferents organismes internacionals que treballen per donar pautes comunes de publicació de dades obertes tant per a l'administració pública com per a altres organitzacions privades. En aquest sentit és fonamental el paper de l'[Open Data Charter](#), que promou l'ús i la compartició de les dades obertes per part dels governs per donar resposta amb eficàcia i responsabilitat als reptes socials, econòmics i mediambientals més urgents. Els seus principis, adoptats per més de 150 governs i organitzacions de tot el món, es basen en l'obertura de dades per defecte, que siguin oportunes, completes, gratuïtes i accessibles.

Les guies d'obertura de l'ODC són eines pràctiques per donar suport als governs i a altres actors perquè utilitzin les dades estratègiques publicades per abordar els principals reptes polítics, i es basen en evidències pràctiques, com també recopilen lliçons apreses que poden ser útils a tota la comunitat. Així, doncs, l'ODC anima els governs a fer petits passos que donin resultats a curt termini: proposa prioritzacions en l'obertura i facilita l'ús de dades de qualitat per ajudar a abordar reptes d'abast mundial i desenvolupar un marc de govern de dades fiable per assolir aquest objectiu.

Podeu consultar, com a exemple, la [Guia d'obertura de dades per millorar la presa de decisions sobre el territori](#), un recurs per als governs dels països en desenvolupament que dona pautes per recopilar i publicar dades relacionades amb el territori i per millorar-ne la qualitat, la disponibilitat, l'accessibilitat i l'ús, com també la participació ciutadana, la presa de decisions i la innovació.

Altres organismes internacionals que també treballen en aquesta línia, i sense voluntat de ser exhaustiva, són:

- Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD, mitjançant l'[Open Government Data](#).
- [Open Knowledge Foundation](#).
- [European Data Portal](#), especialment interessant la publicació [Creating Value through Open Data: Study on the Impact of Re-use of Public Data Resource](#).

Crec que, quan parlem de qualitat de les dades, no podem passar per alt l'esforç que està fent la Generalitat en aquest camp. Una de les darreres actuacions ha estat l'elaboració de la [Guia d'implementació per a l'homogeneïtzació de les metadades del catàleg de dades obertes](#). Tot i que la Guia se centra a facilitar el treball intern en dades obertes a la Generalitat, i a donar coherència als fitxers de metadades, sens dubte pot ser útil per a altres organitzacions, ja que proporciona directrius generals que es poden ampliar en altres llocs.

Es tracta d'una guia dels criteris i requisits d'estandardització que s'han de seguir per publicar conjunts de dades al Portal de dades obertes de Catalunya. Com a iniciativa pionera, la Guia ha estat publicada al [blog de l'Open Data Charter](#), per tal que pugui ser un recurs (adoptat i adaptat) per a totes les organitzacions que treballin en l'obertura de dades.

I, per acabar, alguns exemples concrets

Escòcia, país pioner en la lluita contra la pobresa menstrual

L'eliminació de la pobresa menstrual a escala mundial ha esdevingut recentment una de les consignes destacades del feminisme, ja que les conseqüències no només impacten en la salut, sinó que afecten el desenvolupament de les joves i les dones. Està demostrat que joves de tot el món perden dies de classe i, en alguns casos, abandonen del tot la seva educació una vegada que comencen a menstruar. La burla per part dels seus companys, les tradicions i creences culturals, la vergonya i la manca de recursos són els factors principals que restringeixen el procés formatiu d'aquestes joves.

Escòcia ha estat el primer país a proporcionar els productes d'higiene femenina de manera totalment gratuïta, cosa que suposa una inversió important del pressupost públic. Aquesta celebradíssima iniciativa del Govern escocès es basa en l'evidència de dades extremes a partir d'una enquesta feta a més de 2.000 dones. Les dades revelaven que una de cada quatre enquestades a l'escola o a la universitat havia tingut dificultats per accedir als productes d'higiene femenina.

Més informació: <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-51629880>.

México, mejora tu escuela

Fundada per l'Institut Mexicà de Competitivitat (IMCO), amb el suport d'Omidyar Network i d'altres, [Mejora Tu Escuela](#) és una plataforma en línia que proporciona als ciutadans informació sobre el rendiment escolar. Ajuda els pares a triar la millor opció per als seus fills, els dona poder per exigir una educació de més qualitat i els proporciona eines per participar en el sistema d'escolarització. També proporciona als responsables de les escoles, als responsables polítics i a les ONG dades per identificar àrees que requereixen millores, o punts de corrupció.

Tot i que el sistema educatiu de Mèxic ha rebut un finançament molt alt per part de l'administració, al llarg dels anys ha patit una corrupció endèmica. L'escala de corrupció és difícil de calcular, però les pèrdues anuals que se'n deriven poden ser d'almenys 2.800 milions de dòlars.

La corrupció adopta moltes formes: professors fantasma en nòmines, revenda de resultats dels exàmens, funcionaris amb estils de vida fastuosos, professors que reben suborns per puntuar amb bones notes, etc. Aquesta plataforma ha posat de manifest la corrupció del sistema educatiu i ho ha traslladat a l'agenda pública.

Dades contra l'ebola

El 2014, el brot més important d'ebola de la història es va produir a l'Àfrica occidental, i diverses comunitats científiques, ONG i governs locals van veure molt aviat que l'obtenció i l'intercanvi de dades seria clau en la lluita contra l'epidèmia. Tot i això, l'intercanvi d'informació entre governs nacionals, organitzacions d'ajuda i actors de primera línia, com ara les clíniques de salut rurals que sovint van patir el pes de la crisi, era molt difícil. Fins i tot la informació més bàsica (per exemple, el nombre de casos o de morts) era difícil d'aconseguir, cosa que dificultava l'avaluació de la gravetat de l'epidèmia i la concreció d'actuacions a dur a terme.

Per això, tant els diferents governs, com entitats locals i organitzacions internacionals, aviat van començar a dissenyar i implementar diverses eines de recollida, sistematització i intercanvi de dades. Les tres iniciatives més reconegudes van ser les del Centre Nacional de Resposta a l'Ebola (NERC) de Sierra Leone, l'Intercanvi de dades humanitàries (HDX) de les Nacions Unides i el GeoNode d'Ebola. Gràcies a aquestes iniciatives es va poder fer front a la lluita específica contra l'ebola i, de manera més general, es van elaborar pautes per abordar altres crisis humanitàries.

Més informació: <https://odim pact.org/case-battling-ebola-in-sierra-leone.html>.

Un cas proper: dades de l'afectació de la covid-19 a Catalunya

Les [dades obertes sobre l'afectació de la pandèmia a Catalunya](#), i les anàlisis, visualitzacions i investigacions derivades, han tingut un gran impacte en les mesures adoptades pel Govern de la Generalitat per fer-hi front.

En aquest sentit, ha tingut una rellevància especial l'observatori del grup d'investigació BIOCOMSC (@BIOCOMSC1), i en concret la [tasca d'anàlisi de dades de Toni Sanclement \(@argenbi\)](#), que aplega una relació d'estudis (mapes, gràfiques, etc.) al voltant de les dades de covid-19 (casos, assistència, vacunació). La majoria de les dades són de Catalunya (municipi, ABS, comarca, regió sanitària), però també n'hi ha de l'Estat espanyol i del món.

Incorporar l'anàlisi de les dades facilita, doncs, la identificació més acurada de les necessitats d'actuació i, per tant, permet definir estratègies més adequades i efectives. A més, hi ha diversos programes informàtics, que es poden utilitzar de manera relativament senzilla, que permeten el tractament i el creuament de quantitats ingents de dades, i aquestes eines resulten extremadament útils en el moment de prendre decisions basades en evidències.

Àngels Vidal Juanola

Cap de l'Àrea per al Govern de les Dades. Direcció General d'Administració Digital. Dept. de la Presidència